

20 Dec. 1946 - Nummer 25
39ste Jaargang

Losse nummers
20 cent

OOST EN WEST

Officieel Orgaan der Koninklijke Vereeniging „Oost en West“
Uitgave Schefferdrukkerij, Dordrecht, Wijnstraat 47, Tel. 5700

14-daagsch tijdschrift onder
redactie v/h dagelijksch Bestuur.

ADRES DER REDACTIE:
Dr Kuypstraat 5, Den Haag,
tel. redactie: 115936; giro 14574

CONTRIBUTIE:
Leden: minimum f 6.— per jaar
Donateurs: minimum f 10.— p. j.

Moed verloren, al verloren

Dit is zeker: zorgvoller tijden dan dit jaar 1946 hebben Nederland en Indië sedert het jaar 1814 niet gekend.

Dit is eveneens onloochenbaar: een zoo algemeene belangstelling voor Indië als de laatste maanden waarneembaar is heeft het Nederlandsche volk bij menschenheugenis niet aan den dag gelegd.

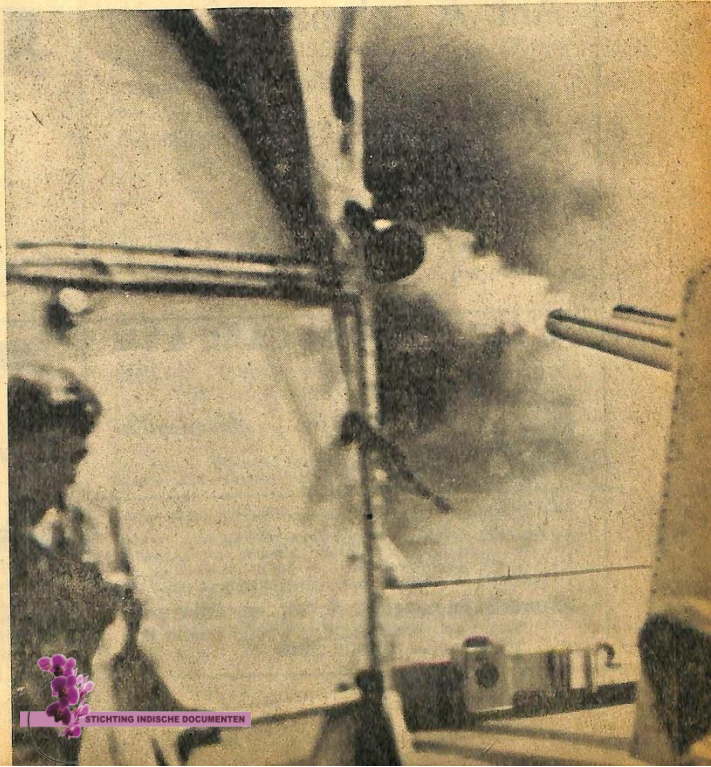
De aanleiding daartoe is tragisch genoeg. Nooit is in vele Nederlandsche kringen het woord „Indië“ met zoo veel spanning en zoo diepe emotie uitgesproken. Nooit heeft, sinds Koning Willem I den troon besteeg, zoozeer van vlakbij het gevaar bedreigd, dat het woord „Indië“ voor Nederland tot een tweeklank werd: een schoone herinnering aan het verleden en een treurspel in het heden....

Het heeft vrij lang geduurd, voordat in Nederland in breeder kring begrepen werd, wat in Indië gebeurde. Tusschen Nederland en Indië werd het scherm geschoven eener officieele „voorlichting“. Zij heeft hier en ginds alles verborgen, wat getoond had moeten worden en zij heeft alles verzwegen, wat gezegd had moeten worden. Er zijn aan die „voorlichting“ millioenen guldens van ons straatarme volk ten koste gelegd en men heeft bereikt, dat langen tijd alles wat duister was nog duisterder werd en alles wat zichtbaar had moeten worden aan het oog werd onttrokken.

Natuurlijk heeft men dit niet kunnen volhouden, al heeft men met consequente boosheid den slechten weg tot het einde toe gevolgd: zelfs over het accoord van Linggadjati heeft men een „voorlichting“ verschaft, die kant noch wal raakte. Het baatte niet. Men had dit van onze Engelsche vrienden kunnen leeren: *you can fool some of the people some of the time. You cannot fool all of the people all of the time*. Men kan de waarheid verbergen. Men kan haar bedelven, vervolgen, verzwijgen of verstoppen. Zij eindigt nochtans met aan het licht te komen.

De Nederlandsche vloot in de Indische wateren is grootendeels ten onder gegaan in een heftigen strijd. Dit offer — dat zoo vaak vergeten wordt — bewees de Ceilaerde zaak groote diensten en redde Australië. Bij de bevrijding van Indië was eveneens onze Marine present — hier bombardeerde de „Tromp“, nadat door een dieptebom een Japansche onderzeeër tot zinken is gebracht, met al haar geschut de Japansche stellingen in Balikpapan.

In het licht dier waarheid is men in Nederland ontwaakt. Men heeft zeer langen tijd niet willen gelooven, dat het zoo'n vaart zou loopen. Nu gelooft men het. Nu heeft een lange reeks van groepen en figuren een waarschuwend stem doen hooren. Nu kwam er de waarschuwing van een aantal vermaarde geleerden op het gebied van ons staatsrecht. Nu kwamen groepen voraanstaande Nederlanders op elk gebied en wezen op andere mogelijkheden. Nu kwamen een zeer groot aantal Nederlandsche hoogleraren, waaronder figuren van groote vermaardheid, en zij waarschuwd. Nu kwamen figuren als oud-minister prof. Aalberse — Katholiek — en burgemeester Oud, Partij van den Arbeid, en zij waarschuwd. Nu kwamen groepen studenten van Leiden, van Utrecht, van Wageningen, en protesteerden. Nu kwam een ware stortvloed van telegrammen en protesten en rekesten — even zoo vele blijken van diepe verontrusting en ontsteltenis. Men is in Nederland wak-

Hoe

is het

Kerstrapport ?

Is het behoorlijk? Gelukkig! Is het minder goed? Dan is het zaak, na te gaan, of voor Uw zoon of dochter wel het juiste type school is gekozen. Of waarop speciaal gellet moet worden, wij het volgend rapport beter worden. Het kost méér dan alleen studiegeld, indien Uw zoon of dochter niet mee kan op school; het kost ook zelfvertrouwen en levensgeluk. Zekerheid verschaft U een psychologisch-, psychotechnisch-, graphologisch- en medisch onderzoek op het

PSYCHOTECHNICUM

der

NED. STICHTING VOOR ORGANISATIE

Achter St. Pieter 23-25 UTRECHT, Tel. 16484 en 12328

- Totale kosten f 40.—.
- Rapport binnen enkele dagen.

U gaat naar Indië ?

Dan een

Wereld-Ongevallen-Polis

van „De Zeven Provinciën”

Ongeacht waar U zich ter wereld bevindt, of U reist per **SCHIP** of per **VLIETUIG**,

„De Zeven Provinciën Wereldpolis” is steeds geldig, met inbegrip van het Molestrisico.

↓
Uw Makelaar
verschafft U
gaarne
inlichtingen

Vandaag een cliënt
Morgen een vriend.

Assurantie-
Maatschappij

„De
Zeven
Provinciën”
n.v.

Javastraat 1a
's-Gravenhage

Ant. A. Lohman

Juwelier - Horloger

Kalverstraat 138, Amsterdam-C.
Diezerstraat 39, Zwolle.

Uw horloge-reparatie

kunnen wij weer uitvoeren

HOYNG

Het beste
en oudste magazijn
voor

GESCHENKEN

G. J. R. VAN DER GAAG & ZN

Groenmarkt 27, Den Haag
Telefoon No. 112512

Drogerijen - Chemicaliën

Depôt der meest bekende
Binnen- en buitenlandsche Spécialité's

„Bagatelle”

PASSAGE 61 - DEN HAAG
Telefoon Café 114047
Telefoon Dir. 180788

Café-Concert

RESTAURANT 1e ETAGE

Steit U belang in de verschijning van een Encyclopaedie, volgens een geheel nieuw systeem, waarbij vele bezwaren, die tegen de van oudsher bekende encyclopaedie bestaan zijn opgeheven? Zoo ja, vraagt dan toezending, bij verschijning, van een prospectus betreffende de E.N.S.I.E.

Boekhandel P. v. Ketel

G. J. VAN DRIMMELEN, L. v. Meerdervoort 198b
's-Gravenhage. Telefoon 330481.

Operastudio

VAKOPLEIDING VOOR JONGE KUNSTENAARS
in vocaal-dramatische kunst, operette- en opera-koor

Instuderen ensembles en fragmenten, dramaturgie en analyse inbegrepen. Opvoeringen door de jonge kunstenaars worden voorbereid.

Inlichtingen: Schepenstraat 89A, Tel. 45499, Rotterdam

ker geworden. Men wil Indië niet prijsgeven, men *wenscht* Nederland's roeping in Indië niet overvuld te laten.

Is Nederland te laat ontwaakt?

Natuurlijk niet. Er is inzake Indië veel beroven. Er zijn vele fouten gemaakt. Men heeft vele goede gelegenheden voorbij laten gaan. Men heeft de besten van onze vrienden laten sterven en gedongen naar de gunst van onze vijanden. Men heeft in Nederland, in Engeland, in Amerika, in Indië zelf talloze misvattingen post laten vatten en men heeft geen stap verzet, om ze te verdrijven. Er is in Indië zoo veel stukgeslagen, dat men slotte tot het accoord van Linggadjati kwam. Is het nu te laat?

Het is *nooit* te laat.

Het accoord van Linggadjati, waarmede de Commissie-Generaal aanstonds in Indië zal terugkeeren, is niet het accoord, waarmede zij uit Indië vertrok.

In *dit* accoord, zeer nadrukkelijk en hecht verbonden aan de ministerieele toelichting in de Tweede Kamer, in deze toelichting staat sterk en onaantastbaar de positie van de Kroon. Letterlijk is voorts verklaard, dat het slechts de inleiding vormt, de voorbereiding tot een regeling. Men kan de overwegingen, welke het deden aanvaarden, verwerpen. Men kan ervan overtuigd zijn, dat het reëel en ruitzerlijk ware geweest het als onaanvaardbaar terug te wijzen. Maar vast staat het kardinale feit, dat de Nederlandsche regeering de aanvaarding van het accoord onverbreekbaar heeft verbonden aan haar interpretatie.

Wat men daarvan in de kringen der Republiek zal zeggen, is een andere zaak.

Het is waarschijnlijk dat men, verlokt door dat eene gevaarlijke woord „sovereiniteit“, te Jogjakarta met den ouden tekst ook den nieuwen uitleg voorshands zal aanvaarden. Dan zullen de goede elementen in de Republiek zich er ongetwijfeld toe zetten, om in uitvoering van de door minister Jonkman zoo omstandig medegedeelde afspraken, samen met de Nederlanders de verdere regelingen te gaan voorbereiden. Dan zullen even zeker de kwade elementen zich daar aanstonds tegen verzetten.

Dan is althans *dit* bereikt: dat wie zich dan laat gaan in vijandschap tegen de Nederlanders zich tevens keert tegen een in volle vrijwilligheid door Indonesiërs gesloten overeenkomst. Dit is dan zeker een versterking onzer positie; dit opent tevens den weg om eindelijk ons met kracht te keeren tegen hen, die reeds zoo lang hun land en hun volk den ondergang nabij brengen.

Het valt met dat al niet te ontkennen, dat het Koninkrijk der Nederlanden in gevaar verkeert en dat dit gevaar noch voor Nederland, noch voor Indië is afgewend. Moeten wij daarom den moed verliezen?

Wij mogen den moed *niet* verliezen, zelfs niet al wordt dit nieuw-geïnterpreteerde, verzachte en gestroomlijnde Linggadjati aanvaard. Wij moeten moed houden, waarlijk niet alleen omdat — gelijk in het vorig nummer werd uiteengezet — Nederland's cultureele taak in Indië door staatkundige veranderingen niet wordt aangetast. Wij moeten moed houden — en wij moeten de kracht daartoe putten uit iets anders dan louter verstandelijke overwegingen.

Hierin kunnen wij kracht vinden:

vele generaties achtereen hebben Nederlanders in Indië geleefd, gewoond en gewerkt. Men wil van dien koloniale tijd veel kwaad zeggen — wij weten, hoeveel goeds en groots

Javaansche kinderen en Indonesische muzikanten op het feestje van de Nederlandsche militairen bij Tangerang.

en nuttigs er verricht werd. Wij weten, hoe vele zieken zijn genezen, hoe vele euvelen en misstanden zijn weggenomen, hoe veiligheid en recht werden gegrondvest. Wij weten, hoe gloeiend de hitte was en hoe zwaar de arbeid. Over dat Indië hebben wij de hel witte koepel van de zonnebrand zien staan. Over dat Indische land hebben wij de zware wolken zien drijven, die de genade brachten van de milde moessonregens. In dat Indië brachten velen onzer het beste deel van hun leven door en dat Indië hebben wij lief gehad.

In den warmen grond van dat Indië rusten vele geslachten van Nederlanders. Zij rusten er in vaak-vergeten graven. Zij werkten er en faalden, zij leefden er en zondigden, zij streefden er en stierven. Zij gaven het land hun arbeid, hun liefde en hun leven.

Welnu — wij kunnen ook thans niet gelooven, dat dit alles voor niets geweest is. Wij gelooven niet, dat het werk der Nederlanders en dat hun samenwerking met zoo talloze Indonesiërs verloren zijn. Wij gelooven niet, dat hun leven en hun werken en hun sterven vergeefs zijn geweest.

Zoo ooit, dan moeten wij thans onze kracht vinden in deze overtuiging. Het is zoo begrijpelijk, dat velen in Indië aan alles gaan twijfelen — onze vrienden allereerst, die in den steek gelaten worden. Maar zoo iemand den moed mag verliezen — niet wij, die Indië hebben liefgehad. Ons past het, ons hecht aaneen te sluiten en onze omgeving op te wekken. Ons past het, in dit donkere uur, onze moed en ons zelfvertrouwen en ons geloof in Nederland's roeping te bewaren.

Fruit-verwerkende industrie

In minder dan zeven maanden tijds is het Bureau voor Industrieel Herstel te Bandoeng, in samenwerking met particuliere ondernemers, er in geslaagd het lamgeslagen bedrijfsleven hier ter stede wederom op gang te brengen. Vooral op het gebied van de consumptie-industrie is veel initiatief ontwikkeld. En in dit verband wordt van verschillende zijden levendige belangstelling getoond voor een nieuw Bandoengsch bedrijf, onder den naam „W.K.W.-fruit“. De moderne en methodische opzet van dit bedrijf heeft in korten tijd tot uitstekende resultaten geleid. De fabriek betreft haar grondstoffen voorshands uit de directe omgeving van Bandoeng. Toepassing van chemische conserveermiddelen — een teer punt in de productie van vele consumptie-artikelen hier te lande — geschiedt geheel volgens de strenge eischen, welke de Nederlandsche Warenwet stelt.

Het bedrijf staat onder leiding van ir F. B. Feber, destijds hoofd van het Conservenlaboratorium van „Economische Zaken“.

Met feestelijk onthaal toonden de Indonesiërs van Tangerang hun erkentelijkheid jegens de Nederlandsche troepen.

Opbouw vogel-pluimveeteelt

Door de heeren C. P. van Meerten en dr ir Th. G. E. Hoedt, resp. Hoofd Amacab Distributie Dienst en Hoofd Centraal Kantoor Bevoorradingsaanlegenheden te Bandoeng, is bij de Regering een rapport ingediend over den opbouw der vogel-pluimveeteelt in Nederlandsch-Indië.

In een samenvattende conclusie zeggen de rapporteurs, dat, wanneer het gouvernement van Nederlandsch-Indië bij den opbouw van de vogel-pluimveeteelt, via haar N.V. Stichting „Nutvogels” de moderne toegepaste wetenschap binnen het bereik bengt van belanghebbenden, juiste voorlichting geeft, doeltreffende propaganda voert en massaal geschikt fokmateriaal als „zaai-paddi” over Indonesië uitstrooit, de oplossing van het

probleem der eiwitvoeding van de bevolking dan zal worden bevorderd en een uiterst rijk vloeiende bron van volkswaart en bate van alle landaarden beschikbaar zal zijn gesteld.

In een der overwegingen wijzen de rapporteurs op de mogelijkheid om door exploitatie van deze bron reeds op korten termijn waardevolle uitkomsten met betrekking tot volkvoeding en vervaart te verkrijgen. Er is plaats voor duizenden kleine bedrijven op het platteland. Bovendien wachten grote exportmogelijkheden op ontwikkeling, zoodra de binnenlandse markt is verzadigd. Verwezen wordt naar de in de laatste jaren gebleken technische mogelijkheid (o.a. de resultaten in Amerika). Na sociaal-economische, technische en financiële overwegingen te hebben gegeven behandelt het rapport de organisatie in hoofdstukken. Veel aandacht wordt besteed aan ziekten en plagen, die in het verleden de Nederlandsch-Indische vogelpluimveeteelt den naam bezorgden van steeds te leiden tot morele en financiële débâcles.

Een afscheid, dat moed gaf

In het donker slipt de buitenweg — ergens in de buurt van Tangerang — met zijn bobbel en gaten onder den carrier weg. Een enkele kat, die op een rat uit is, kijkt verontwaardigd naar de koplampen van de auto, die door het helle licht zijn kansen op succes in den grond boren. Een paar fietsers, op een rijtje achter elkaar, een paar ossenkarren, waarvan de voerman gemeedelijk licht te dutten en de trekbeesten zelf maar zoon' beetje uitzoeken, waar zij heen gaan.

Bij het passeren van bruggen glimt diep beneden de kali. Er staat weer wat water in, dank zij de regenbuitjes van den laatsten tijd. De maan kijkt een beetje loderig achter een paar wolken vandaan naar de rafelige klapperboomen. Als de wagen door de kampongs rijdt, ruik je den rook en den geur van heete klapperolie en zie je hier en daar een houtvuurtje branden. Alles is doodstil en alles is heel rustig. Lekker koel ook is het nu en geen stof op den weg.

Nog een brug en dan zijn we er. Kampong Melajoe. Daar lagen nog troepen van de 1—8 R.I., die nu vervangen zullen worden. Maar in den tijd, dat zij daar gelegen hebben, zijn zoo hechte vriendschapsbanden met de bevolking aangeknoopt, dat het afscheid moest worden gevierd. En wij hoorden het al, zoodra de motor zijn laatste plof gegeven had, gamelanmuziek en gezang. Yippee-yay en Maleische liederen, angloengs en rebab en een jazzende gitaar.

In een atappen gebouwtje staan lange tafels, beladen met lekkernijen, taarten en vierkante potten. Met de overdadige Oostersche gastvrijheid worden glazen gevuld gehouden en de gasten vol gepropt met koekjes en vruchten, met whisky en oude De Kuyper vol gegoten. Zoo'n feest eischt een zekere ervaring, want als je hun zin deed, zou je binnen een paar minuten „lijk” zijn. Dus tip je voorzichtig bij elken toast uit een half vol glaasje en frommel je minstens de helft van het gebak, dat erg rooimig en erg machtig is, achter je stoel in de handen van een of ander jochie, dat er beslist wel staat, juist hierop wachtend. En dan valt mijn oog op iets, wat ik aanvankelijk aan een vroegtijdige dronkemansverbijstering toeschrijf. Een flesch echte vooroorlogische champagne. Een echt Weduwte. Echte Veuve Clicquot. Hoe dat hier verzeild is? Dat weet alleen de organisator van dit feest, die er dan ook kennelijk trotsch op is. Het is niet dit kostelijke drankje zelf, dat ons zoo ontroert, maar de wetenschap, dat hier iets aan ons wordt gegeven, dat door de jaren van bezetting, door alle terreur heen, is bewaard voor een wêrkelijk groote gelegenheid. Dat dit nu zoo spontaan wordt opgeofferd als bewijs van, ja weet ik wat, van dankbaarheid misschien van appreciatie, in ieder geval van oprechte vriendschap, dat zegt mij wel iets. En met deze wetenschap kan ik weer in volle gemoedsrust bladen lezen waarin de Hollandsche jongens hier in Indië op de dwaast mogelijke wijze belasterd worden. Zoodaals die korporaal zei, die iets van agar-agar aan een kleuter zat te voeren: „En ons noemen ze nou moordenaars. . . .” Voorloopig zullen wij het maar houden op het oordeel van de bewoners van kampong Melajoe, die hun Hollandsche vrienden niet wilden laten vertrekken zonder het beste te geven, dat zij bezaten, feestvreugde en een blijvende herinnering van vriendschap.

De padi-aanplant in Priangan

Na de lange periode van droogte heeft de regenval in de gepacificeerde gebieden van Priangan den landbouw in het algemeen en de padi-aanplant in het bijzonder sterk gestimuleerd. Was b.v. begin November in de Tjiheavlake het grootste gedeelte der sawahs nog niet bewerkt, tegen het eind van deze maand bleek reeds driekwart der vlakke door de bevolking bewerkt te zijn. De kweekbedden zijn bezaaid en de verwachting is gemotiveerd, dat voor het einde van het jaar 4 à 5000 ha sawahs met padi zal zijn beplant. Het beeld van den landbouw is in deze streek totaal veranderd.

Voor de vlakke van Tjiandjoer geldt de pessimistische verwachting van een vorige waarneming nog ten volle. Gebrek aan werkrachten en onvoldoende bevoeiingswater maken, dat hier de Westmoesson-aanplant twee maanden te laat in den grond komt.

Ten Westen van Tjiandjoer, in het gebied Waroengkondang-Koleberes staat een aanplant van ongeveer 3500 ha in den grond, van welken aanplant het grootste gedeelte, 2500 ha, reeds drie maanden oud is.

De oost daarvan kan derhalve in een maand worden tegevoetgezien. Er zal in dit gebied, gelet op kweekbedden en grondbewerking, voor het einde van deze maand alsnog een complex van 1000 ha worden beplant.

In het Lembangsche staat de padi op naar schatting 2500 ha in verschillende groeistadia te velde. De oogstresultaten zijn hier gunstig. Op verschillende plaatsen heeft onder bescherming het af oogsten plaats. Ten zuiden van Bandoeng is in het mindere gunstige beeld als gevolg van de ontvolking weinig verandering gekomen. Toch zullen, gezien de aanleg van kweekbedden, voor eind December een kleine 100 ha beplant zijn. Rondom Tjimahi en Padalarang, alwaar volgens een vorige waarneming de aanplant zeer veel te lijden had van rattenraaf, is in de afgelopen maand veel bijgeplant. De te velde staande padi omvat hier nog circa 1000 ha, waarvan deze maand ongeveer 40 ha zal worden afgeogst. In Patjet, boven Tjiandjoer, beslaat de aanplant ongeveer 1600 ha.

Lt.-Admiraal Helfrich geeft een overzicht . . .

Deze proclamatie van luitenant-admiraal Helfrich, vlak vóór zijn vertrek uit Indië, kreeg in Nederland niet de bekendheid, welke zij alleszins verdient . . .

Het is mij gebleken, dat er nog veel verwarring en misverstand bestaat omtrent de gecompliceerde verhoudingen en toestanden in Ned. Indië. Dit is niet te verwonderen, indien men bedenkt, dat het zelfs voor ingewijden, die de ontwikkeling der gebeurtenissen van dag tot dag kunnen volgen, moeilijk is zich een juist beeld te vormen van den toestand, welke bovendien dagelijks nieuwe aspecten vertoont. Daarom is het ook moeilijk een bekendmaking als deze op te stellen. Ik heb mij er toe moeten bepalen, in mijn persoonlijke toespraken tot de bemanningen van Hr. Ms. Tromp, Heemskerck, Van Galen, Piet Hein en de onderzeeboten, zoomede tot de ex-krijgsgevangenen in het Wilhelminkamp te Singapore, eenige toelichtingen naar eigen inzicht te geven.

De volgende feiten staan vast:

1. Aanvaarding door Japan van de overgave volgens de eischen opgesteld te Potsdam op 15 Augustus 1945.

Toevallig viel op dezen datum ook de grenswijziging van het gebied onder commando van den Supreme Commander S.E.A. Besloeg dit gebied, wat Ned. Indië betreft, hiervóór alleen Sumatra, nu vallen ook Java, Bali en Lombok hieronder. Het overige gedeelte van Ned. Indië valt onder Australisch commando, m.d.v. dat ook dit t.z.t. door de Britten zal worden overgenomen.

2. Officieele overgave aan Generaal MacArthur op 2 September 1945 aan boord van het U. S. Missouri in de baai van Tokio.

3. Na 2 September gaan orders uit van den Japanschen keizer naar alle legeronderdeelen om het vuren te staken en zich te onderwerpen aan de geallieerde instanties.

4. Op 14 September heeft de officieele overgave plaats te Singapore van den Jap. commandant van het gebied, waartoe ook Ned. Indië behoort, aan Admiraal Mountbatten, Supreme Commander S.E.A.

5. Op 15 September komt H.M.S. Cumberland te Tandjong Priok aan, gevolgd door Hr. Ms. Tromp op 16 September.

Voor dien tijd waren hier slechts Rapwi-parties in Java, die werden neergelaten per parachute om voorzieningen te treffen voor krijgsgevangenen en geïnterneerden.

6. Eerst op 29 September landden de eerste Britsche troepen onder commando van Generaal Christison. Zijn opdracht luidde: Japanners ontwapenen en krijgsgévangene en geïnterneerden bevrijden. Orde en rust zullen door de Japanners gehandhaafd worden, tot de Britten die taak kunnen overnemen (dus na de ontwapening).

Tot zoover de feiten!
Wat is er intusschen nog meer gebeurd?

Op 8 Augustus 1945, dus een week vóór Japan de overgave aanvaardde, gingen Soekarno en Moh. Hatta per vliegtuig naar Singapore; wat daar met de Japanners is besproken, is tot op heden nog niet volledig bekend.

Op 13 Augustus 1945, dus twee dagen vóór Japan de overgave-voorwaarden aannam, vlogen Tengkoé Hassan en nog enkele z.g. nationalisten naar Batavia op verzoek van de Japanners.

Op 14 Augustus 1945, dus juist één slag vóór Japan zich overgaf, zijn

Soekarno en Moh. Hatta weer terug in Batavia van Singapore, tezamen met de „nationalisten” uit Sumatra. Allen werden verwelkomd door de Japansche autoriteiten.

Het zal een ieder duidelijk zijn, dat gedurende de week vóór de overgave Japan zijn laatste troef nog even uitspeelde. Gedurende deze week werd een „tijdbom” geplaatst, die inderdaad na de landing der Britsche troepen tot explosie kwam.

Vele omstandigheden hebben er toe geleid het Japansche geïntreger zulk een succes te doen boeken. Een der meest belangrijke gebeurtenissen is geweest, dat er een verhaal in de pers verscheen, na de landing der Britten op Java, waarin werd verklaard, dat Generaal Christison mededeelde:

a. De door Soekarno gevormde regering zou worden toegestaan het bestuur in Ned. Indië voort te zetten buiten de gebieden waar een Britsche bezetting was;

b. Geen Nederlandsche troepen zouden door de Britten in Ned. Indië worden toegestaan.

Onmiddellijk werd door Admiraal Mountbatten aan de pers medegedeeld, dat dit bericht onjuist was en moest luiden:

a. Allen het Ned. Indische gouvernement wordt door de Britten erkend;

b. Er zijn geen Nederlandsche troepen op Java geland, omdat deze nog niet beschikbaar waren.

Het kwaad was echter gesticht; vele jeugdige heethoofden, politici van twijfelachtig karakter en collaborateurs verzezen en herzezen, als paddenstoelen uit den grond om zich een plaats te veroveren in het bestuur der z.g. „republiek-Indonesia”.

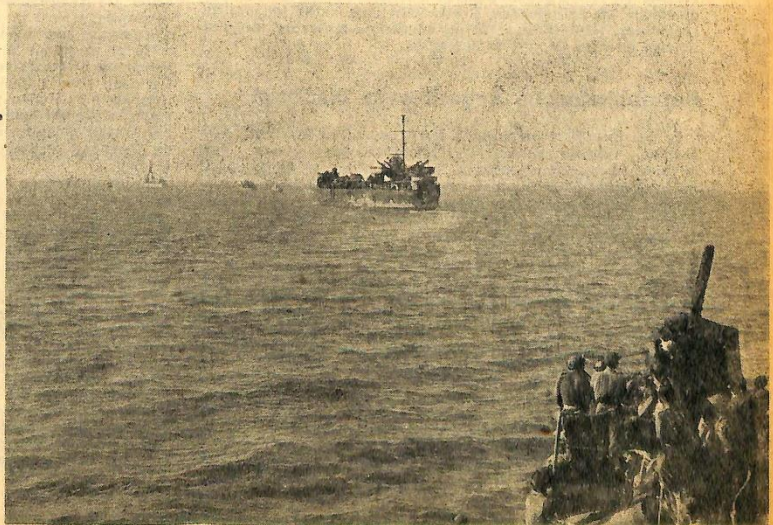
De Nederlandsche noch de Ned. Indische regering had het plan om met politici, die met den vijand gemeene zaak hadden gemaakt, te overleggen, laat staan deze te erkennen als de regeerders van Ned. Indië. Ondertusschen brak over Java een ware terreur uit. Moorden, ontvoeringen, plunderingen waren aan de orde van den dag.

De radiostations in handen der „republikeinen” zonden valsche berichten de wereld in, waardoor in vele deelen der wereld een geheel verkeerde voorstelling werd gevormd omtrent de juiste toedracht. Velen denken, dat hier sprake is van een gezonde nationalistiche beweging en weten niet, dat het nog steeds Japan is, die hier op Java zijn laatsten slag levert en dat het land ten prooi is aan terroristen.

Zoals bekend is de leiding der militaire operaties hier in handen der Britten, die dus ook verantwoordelijk zijn voor hun beleid. Velen zullen zich afvragen, waarom niet strenger wordt opgetreden en waarom niet alle wapens worden aangewend om een einde te maken aan dezen toestand.

Men vergeet echter niet, dat een dergelijk optreden, duizenden slachtoffers zou maken onder de onschuldige bevolking, terwijl vooral de Europeesche en Indo-Europeesche zoomede Menadoneesche en Ambonneesche ex-krijgsgevangenen en ge-

De Britsche troepen in Palembang zijn door de Nederlandsche vervangen. Overste Mollinger en kapt.-luit. t. zee Dobbinga leidden de operatie. Hier ziet men de troepen onderweg. Voorop het escortevaartuig H.M. van Galen.

AAN DE LEDEN

Indië heeft U noodig. Het heeft vóór alles Uw belangstelling noodig. Zoo ooit, dan is het thans zaak, dat allen zich vereenigen, die het duurzaam samengaan van Indië en Nederland voor beide landen noodig achten.

De Koninklijke Vereeniging „Oost en West” vereenigt allen die Indië liefhebben. Sterker dan ooit tevoren dringt de noodzaak, onze vereeniging hecht en sterk te maken. Meer dan ooit in onze geschiedenis het geval was dienen allen zich aaneen te sluiten, die een sterke band van samenwerking tusschen Nederland en Indië van beide landen als een levensvoorwaarde beschouwen.

Wekt daarom — juist thans! — Uw omgeving, Uw vrienden en bekenden op tot het Lidmaatschap van Oost „West”

Aanmelding:

bij de afdelingssecretarissen dan wel bij het Hoofdbestuur Dr Kuiperstr. 5, Den Haag

interneerde vrouwen en kinderen bloot gesteld zouden zijn aan represailles van de zijde der terroristen, zooals helaas op sommige plaatsen reeds is geschied.

Overigens is zooals reeds gezegd, Admiraal Mountbatten verantwoordelijk en aan diens beleid moet worden overgelaten hoe hij weer vrede en rust doet wederkeeren.

Wij alleen zijn bereid hiertoe ten volle mede te werken en dienen het algemeen belang het beste door handhaving van goede discipline, zelfbeheersching en door het voorkomen van provocerende daden. Terrorisme en wreede daden wreken zichzelf en zullen gaandeweg de publieke opinie in voor ons gunstigen zin beïnvloeden. Reeds wijst de praktijk uit, dat de „republiek” niet in staat is de misdadige massa in toom te houden en orde en rust te herstellen.

Republikeinsche Regent over Madoera

In een interview betreffende den toestand op Madoera, verklaarde volgens Aneta, de republikeinsche regent van Madoera, Sosrodanoekoesoemo, tegenover het te Djokjakarta verschijnende blad „Kedaulatan Rakjat”, dat momenteel duizenden Madoerezen den hongersdood nabij zijn, terwijl een groot aantal bewoners van het eiland aan ziekten lijdt.

Terwijl voor den oorlog Madoera, wat betreft zijn voedselvoorziening, van invoer van Java, Bali en Lombok afhankelijk was, komt tegenwoordig zeer weinig voedsel het eiland binnen, ondanks het feit, dat de republikeinsche regeering maatregelen heeft getroffen om het z.g. barrière-systeem, waarbij in- en uitvoer van voedsel tusschen de districten onderling verboden was, af te schaffen.

Volgens het blad verklaarde de regent, dat na de invoering van het republikeinsche geld de levensomstandigheden op het eiland aanzienlijk moeilijker waren geworden, daar rijst, ten gevolge van de met de invoering van het nieuwe geld samenhangende prijscontrole, geheel van de passers verdween. Van regeeringszijde vindt geen distributie van rijst plaats.

Sosrodanoekoesoemo stelde voor, dat op Java rijst zou worden aangekocht ten behoeve van Madoera en wilde een on-

middellijke, volledige afschaffing van het barrière-systeem. Ook deed hij het voorstel een republikeinsche missie van Java naar Madoera te zenden ten einde de nationale en politieke beginselen onder het Madoereesche volk te stimuleeren.

Vluchtelingenstroom houdt aan

Behalve van Madoera komen thans te Soerabaja ook talrijke vluchtelingen binnen uit de streek tusschen Bodjonegoro en Lamongan, aldus meldt de Nieuwe Courant. Evenals de Madoerezen worden ook deze vluchtelingen door honger gedreven. Wij hebben eenige vluchtelingen uit de buurt van Lamongan — het zijn er nog maar enkelen, daar de republikeinsche strijdgroepen pogingen om binnen de Nederlandsche linies te komen met geweld verhinderen — gesproken, aldus het blad. In groote lijn komt hun verhaal overeen met dat van de hongerende Madoerezen: hongersnood, algemeene verarming, een ontstellend aantal zieken en vele sterfgevallen. Ook hier is men al aan het eten van gemalen pisang- en papaja-boompjes toe. Ook daar loopen velen gekleed in jutezakken.

De rijstvoorraden van de bevolking zijn door de TRI zonder betaling in beslag genomen. Distributie bestaat er alleen voor republikeinsche ambtenaren en republikeinsche strijdgroepen. Een kilo beras, die heel moeilijk te krijgen is, kost f 2.50 rep. geld, waarvan men onlangs bij de invoering van dit geld per persoon slechts een gulden heeft ontvangen.

Koffie en suiker zijn reeds lang van de passars verdwenen. In de aangrenzende gebieden is de rijstvoorraad alleszins bevredigend, doch het is den inwoners van deze hongerende streek verboden, elders rijst te halen. Behalve van haar rijst berooft de TRI de bevolking ook van haar kleding, die afgenomen wordt ten behoeve van het leger. Het aantal zieken is zeer groot. Medische hulp ontbreekt totaal en velen sterven ten gevolge van voedselstoornissen.

In de kampong Poetjoek liep het aantal zielen gedurende het laatste jaar terug van 300 op 70, terwijl in de nabijgelegen kampong Latoean van de 700 inwoners van een jaar geleden er nog 500 over zijn.

Terreur neemt toe bij Soerabaja

Uit het gebied ten Westen van Domas bij Soerabaja komen berichten, dat passargangers, komende uit het door de Nederlanders bezette gebied, worden beroofd van hun nieuwe kleding. Ook de inkoop van deze passargangers worden niet met rust gelaten.

De kampong Toendoengan, gelegen binnen den perimeter, is in brand gezet. Uif de kampong Sidorangoe werd negentig procent van de bevolking op geweldadige wijze geëvacueerd. De kampong Ponokawan is onder water gezet, doordat Indonesiërs den dijk van de rivier hebben doorgestoken. In den Nederlandschen sector nabij Gending waren sluipschutters actief. De Nederlandsche contrôle-patrouilles werden door hen beschoten, terwijl de naar hun basis terugkeerende patroilles mortiervuur ontvingen.

Nader wordt uit Soerabaja gemeld, dat de bevolking van de kampongs Djambekemantren (ten noorden van Boedoeran), Djiboeng (ten zuiden van Trobos) en Katimoho (tusschen Bringkang en Kedamean), alle één kilometer binnen den perimeter, wederom geterroriseerd en gemolesteerd wordt, terwijl het kamponghoofd, een schrijver en een aantal gezinnen uit de kampong Semampir ten noorden van Tjermee ontvoerd werden.

Te Bandjaran is de bevolking door blokkade van de TRI gedwongen bibit van padi te consumeren. De inundatie strekt zich thans uit van Legoe die tot Krikilân. Controleerende patroilles verijdelden een poging tot brandstichting van de kampong Kambangan door een bende van 50 man sterk.

Gedongtambak ondervond wederom mitrailleurvuur, terwijl veiligheidspatrouilles uit Tjermee en Bringkang binnen den perimeter met vuur van mortieren en artillerie werden bestookt. Dit vuur werd tot zwijgen gebracht, waarbij tien terroristen werden gedood, terwijl acht terroristen konden worden gearresteerd. Een lichte mitrailleur en tien geweren en karabijnen werden in beslag genomen.

Van Pesindo werd bericht ontvangen, dat onze controleerende patroilles ten noorden en zuiden van de kali Soerabaja binnen den perimeter in de omgeving van Driaredja onder zwaar mortier- en mitrailleurvuur genomen werden. Opgeworpen versterkingen werden hier schoongeveegd en het vuur werd tot zwijgen gebracht.

Afscheid der Engelschen

Heden zijn de laatste Britsche en Britsch-Indische troepen uit dit land vertrokken, na hier langer dan een jaar den militairen steun van het geallieerde opperbevel te hebben uitgemaakt, aldus schreef 30 November het „Dagblad“ te Batavia. Deze troepen hebben hier goed werk verricht, vooral in den aanvang van den bezettingstijd. Wij zullen niet licht vergeten, dat het aan hun optreden te danken is, dat in de bloedigste periode van de extremistische terreur talrijke menschenlevens gered werden. Uit den mond van verschillende ooggetuigen uit Soerabaja en Ambarawa hebben wij vernomen, hoe voortreffelijk deze Britsche en Britsch-Indische officieren en soldaten in die dagen hun plicht deden.

Wij zouden op dezen afscheidsdag dan ook niets liever gewild hebben dan uit de volheid van een door erkentelijkheid bewogen gemoed, zonder eenige bijgedachte, de vertrekkende bondgenooten van onze diepgevoelde waardeering te doen blijken. Helaas is ons dit niet mogelijk. Het is toch met groote spijtigheid, dat de Nederlandsche gemeenschap in dit land heeft moeten ervaren, hoe zoovele malen de „hoogere politiek“, die hier op last van de regeering te Londen bedreven werd, leidde tot een aantasting van onze souvereiniteit, een grievende bejegening van onze regeering en een krenking van onze nationale eer.

Het zou onbillijk zijn daarvoor uitsluitend het Britsche militaire apparaat aansprakelijk te stellen. Wij meenen te weten, dat zelfs onder de Engelsche officieren er verschillende waren, die het zeker niet in alle opzichten eens waren met deze politiek. Zij stelden zich evenwel — en terecht — op het standpunt, dat zij slechts de uitvoerders waren van de instructies, die het geallieerde hoofdkwartier van het SEAC of wel rechtstreeks van Londen kreeg. Evenwel is bij de uitvoering van deze orders door enkelen — niet steeds officieren — blijk gegeven van een haast ontstellend gemis aan tact. Het recente geval Soedirman is een der vele voorbeelden hiervan.

De Britten zijn hier met groote vreugde en als bondgenooten en als bevrijders ontvangen. De geesdrift over hun komst was algemeen en oprecht. Wij waren zoo verheugd, dat onze geallieerden met wie wij zij aan zij gestreden hadden — bij de gemeenschappelijke verdediging van Malakka is vrijwel onze geheele luchtmacht ten onder gegaan — zich thans in ons midden bevonden. Het was zulk een schoone gelegenheid ter verminning van de wederzijdsche vriendschapsbetrekkingen, die reeds in zoo gelukkigen vorm bestonden voor den oorlog en gedurende den krijg nog hechter werden.

Maar reeds bij de landing van de eerste Britsche troepen werd een schaduw over deze vreugde geworpen door de bekende ondoordachte verklaringen van den bevelhebber, generaal Christison, die in feite een inbreuk op onze souvereiniteit betekenden. Deze generaal gedroeg zich in politicus als een olifant in een porseleinkast. De scherven, die hij maakte, waren vele en liggen er nog. Er werd in de volgende maanden nog veel meer gebroken. De druk door de Britsche regeering op de onze uitgeoefend in het zoeken van een oplossing van het Indonesische probleem, dat zou passen binnen het kader van de Arbeiderspolitiek, lokte hevige protesten van Nederlandsche zijde uit. Doch Bevin, die in het Lagerhuis verklaarde, dat het toelaten van Nederlandsche troepen op Java een ramp zou beteekenen en met deze enormiteit in zijn geheele overige beleid als Indische specialiteit poseerde, wilde en kon het wereldgebeuren blijkbaar niet anders zien dan door zijn rozen Labourbril. En Attlee, hoewel minder halstarstig en met meer begrip van de zedelijke verplichtingen tegenover een trouwen bondgenoot, volgde gedwee.

Zoo was het lot van dit land in handen van eenige doctrinaire partijmannen aan de Theems gelegd, die bovendien niet steeds over de menschen in Indië beschikten om, in de ver-

De „Prins Bernhard Kapel“ speelt vroolijk bij het afscheid der Engelschen.

warring der geesten en de onzekerheden van het oogenblik, een zoodanig tactvol politiek-militair beleid te voeren, dat waachtig vrienden van Albion niet zou afstooten. De teleurstellingen volgden elkaar snel op. In de laatste periode van de bezetting werd in Buitenzorg en ook elders door het gepeupel geplunderd onder de oogen van de Britsch-Indische soldaten, die geen vin verroerden. Engelsche en Britsch-Indische minderen vertrokken dezer dagen onder het luide uitroepen van voor ons grievende slagzinnen en opmerkingen.

Wij willen echter niet generaliseeren en herhalen, dat onder de Britsche officieren er verscheidenen waren, die niet blind waren voor de gevolgen, die zulk een houding op den duur zou moeten hebben voor de Britsch-Nederlandsche betrekkingen. Onder hen waren er, die ons, Nederlanders, zeer welgezind waren en dit alles diep betreuren. Met waardeering willen wij hier generaal Mansergh noemen, den Zuid-Afrikaan van geboorte, die zich een oprecht vriend van Nederland en ons volk toonde. Doch ook hij was dienaar van de heeren in Londen.

Hoe het ook zij, de bezetting van dit land door de Engelschen, heeft geen prettige herinneringen achtergelaten. Wij betreuren dit oprecht, want de Nederlanders hebben zich steeds aangetrokken gevoeld tot het Britsche volk, waaraan zij in levenshouding en temperament zoo nauw verwant zijn.

Deze regelen zijn niet ingegeven door een verbitterd sentiment, maar door een gevoel van teleurstelling en spijt. Dat echter doorkruist wordt door een stemming van groote dankbaarheid voor het offer van zijn leven, dat zoo menig Brit en Britsch-Indiër hier in dit verre en vreemde land heeft gebracht voor een zaak, waarbij hij niet het minste belang had. En dit gevoel zal bij de Nederlanders blijven. Laat ons hopen, dat de tijd, die volgens de Engelschen de „soothing God“ is, die alle geestelijke wonden heilt, op den duur bij ons de appreciatieve gevoelszaken zal doen overheerschen. Hoe moeilijk dit ook zal zijn.

VOOR BETALING CONTRIBUTIE 1947
RAADPLEGE MEN HET GIRONUMMER
VAN UW AFDEELING (ZIE BIJLAGE)

Hervatting van den handel

(Van een correspondent)

Ten einde direct na de bevrijding van Indië de im- en export-zaken zoo spoedig mogelijk weer op gang te brengen was een centrale organisatie noodzakelijk, welke daartoe buiten Ned. Indië de noodige voorbereidingen kon treffen, bestellingen kon plaatsen enz. Daartoe was opgericht de Nigieo (Ned. Indische Gouvernements Im- en Export-Organisatie), die dus voorloopig de plaats zou innemen van de vooroorlogische im- en exporteurs. Het Centraal-kantoor werd gevestigd te Batavia en opening van een kantoor te Makassar volgde spoedig. De personeelsbezetting bestond hoofddeels uit personeel uit den im- en exporthandel, dat den oorlog of interneering had overleefd, zoowel wat betreft de leiding als het lagere klerkenpersoneel. Men mocht dus aannemen, dat deze semi-gouvernementsinstelling, welke geleid werd door allemaal menschen uit den particulieren handel een succes zou worden. Helaas is het toegeneld steeds meer bebleken. Het annaars is te groot en daardoor te loo en te veel gecentraliseerd bebleken om op praktische wijze de vroegerre organen te vervangen. De redenen, waarom alles stroef liep, waren vele: er waren in eerste instantie bijna geen goederen: de eerste storcks waren leer-voorraden hier anaotroffen ex-Japansche dumpss of overoornomen van de Geallieerden en dus, zeer eenzijdig: de bestelde goederen bleken niet alle even gelukkig gekoken: Australië, waar voor f 40.000.000 — goederen oerred laoen, weigerde deze naar Indië te laten verschepen: de onvoldoende goedaanruimte maakte overzichtelijken onslag onmogelijk en werkte diefstal on enorme schaal in de hand: dit wat betreft den import. De export miste vervoersmiddelen zoowel te land als ter zee; verpakingsmateriaal en die goederen, die het der bevolkung aantrekkelijk moesten maken om de winning van boschproducten te hervatten.

Fen groot bezwaar van een lichaam, dat het monopolie heeft voor wat betreft den heelen invoer en uitvoerhandel, is dat alle remmen op het gebied van prijsbenalning wegvallen. De vrije handel zorot door de concurrentie er wel voor, dat goederen den afnemers tegen redelijke prijzen bereiken: immers probeert een firma uitzonderlijke winsten te maken, dan wordt zij wel gedwongen door de concurrentie om deze tot normale terug te brengen, als zij haar artikel wil blijven verkoopen. Dat deze rem bij de Nigieo geheel ontbreekt, wordt daerlijks in talloze gevallen bewezen. De prijzen, waartegen detailhandelaren mogen verkoopen, staan in geen enkele redelijke verhouding tot kost- en evenmin tot vervangingsprijzen. De organisatie in haar geheel mag geen verlies lijden en werkt duur: noodzaak om te bezuinigen bestaat er niet, er is immers geen concurrentie, welke daartoe dwingt: er wordt ongelofelijk veel gestolen, maar de waarde der gestolene goederen wordt omgeslagen over de resterende, d.w.z. dat de verkoopsprijzen daarvan met de waarde van het gestolene worden verhoogd. De oplossing is zeer rationeel, maar de mogelijkheid daartoe houdt in, dat men niet die interesse heeft voor een behoorlijke controle op de voorraden, welke bij een particuliere firma moet bestaan. Een motief aangevoerd door de leiding der Nigieo voor de noodloos hooze opvoering der prijzen is het tegemoetkomen aan de z.g. krappeldpolitiek. Men stelt zich

op het standpunt, dat wanneer men inflatie wil voorkomen, men het geld uit de markt moet nemen. Wat is makkelijker, dan de prijzen volkomen willekeurig enkele honderden procenten te verhoogen? Als hiertegen van de zijde van het publiek werd geprotesteerd, omdat de levensomstandigheden voor de menschen met vaste salarissen hierdoor practisch onmogelijk werden, dan beriep men zich op het feit, dat de zwarte markt nog veel hogere prijzen aanleede, welke ook wel betaald werden. Steekhoudend is dit motief natuurlijk niet. Klachten van Indonesische zijde naar voren gebracht bij den Directeur van Economische Zaken bij zijn laatste bezoek aan de Groote Oost hebben tot resultaat gehad, dat de manufacturendrijven thans gehalveerd zijn (excuses du neul) en dat een circulaire van het Centraal kantoor van de Nigieo te Batavia is uitgegaan, waarin wordt bekend gemaakt, dat de zwarte marktprijzen niet moeten worden gevolgd, maar dat een winst van b.v. 200% wel toelaatbaar is. Ook een dergelijke winst is voor elk importeur nog om van te waterlanden en niet direct een basis om den levensstandaard binnen normale grenzen terug te brengen. Dat allerwege stemmen zijn ongegaan om den import zoo spoedig mogelijk terug te geven aan de oude organen is dus wel zeer begrijpelijk. Fen van de eerste desiderata naar voren gebracht op de Conferentie te Malino, was dan ook ontbinding der Nigieo en deze is nu toegezegd voor wat betreft import op uiterlijk 1 Januari 1947.

De grootste moeilijkheid om den import weer in haar oude banen te leiden is het personeelsvraagstuk. Alle nu in Indië achtergebleven im- en exporteurs zijn thans in dienst van de Nigieo en de bezetting is dusdanig, dat zij met moeite de zaken van de Nigieo kan gaande houden. Voor de heropening der oude kantoren van de importzaken: voor de reconstructie van de veelal hoofddeels vernietigde archieven zijn oeronteerde krachten noodig: deze kunnen niet vrijgemaakt worden uit de Nigieo en moeten dus betrokken worden uit van Holland terugkeerende herstelde evacués. Er was algemeen op gezekend, dat deze na een verblijf van een maand of acht in Holland weer voldoende bijgeesknerd zouden zijn om hier hun werk weer te aanvaarden. Dit nu schijnt erg tegen te vallen, althans de stroom terug naar Indië vloeit maar zeer langzaam. Dat de drang om terug te keeren maar gering is, is mede te verklaren uit het feit, dat het leven in Indië op het oogenblik nog maar heel weinig verschilt van het leven in de kammen, al is de mogelijkheid van een voldoende voeding inderdaad oerred. De salarissen van de Europeesche werkkrachten zijn tegenstelling met die van het Indonesische en Chinese klerkenpersoneel maar zeer weinig of dikwijls heelmaal niet verhoogd: de toegekende duurttoeslagen gelden in de eerste plaats voor het laagst oesalarieerde personeel, dat deze toeslagen inderdaad ook het meeste noodig heeft en neemt naar gelang de salarissen hooger worden snel af om bij salarissen boven de f 500.— per maand practisch geheel te verdwijnen. Dit maakt een terugkeer juist voor het andere leidende personeel al heel weinig attractief. Fen toekomstigheid is verder nog, dat voor menschen van eenioe algemeene ontwikkeling en ervaring in den im- of export, oerien ook de vele advertenties in bladen als Elsevier en dergelijke momenteel nog steeds makkelijk een behoorlijke betrekking te vinden is. Zij, die door in Holland te blijven een oedeeltelijk verdiend pensioen versnelen en in verband met de in de afschloonen jaren in Indië meegemaakte ellende, liever niet teruggaan, zijn al ouw eenioe een zij het ook minder oesalarieerde betrekking in Holland te aanvaarden.

Voor een goed begin van deze mentaliteit moet men de geheel andere verhoudingen in aanmerking nemen, waaronder hier wordt gewerkt dan in Holland. Bij de meesten, die het ontreden der extremisten hebben meegemaakt in October—November 1945 in Soerabaja, bij bijna alle vrouwen en kinderen, die de beleoering der vrouwenkammen in Ambarawa hebben meegemaakt en dat waren er ruim tien duizend en dan

Men danst in „La Conga”, aan Noordwijk Batavia-Centrum.

Zoo denken velen onzer aan Indië het liefst... Het spiegelende water op de sawah's, de kampong verscholen in het groen en op den achtergrond één van Java's onvolprezen vulkanen. Maar deze vulkaan is de Tjerimei, en dit vreedzaam beeld is de omgeving van Linggadjati... waar een accord gesloten werd.

tenslotte bij de duizenden, die na de bevrijding uit Japansche handen weer geïnterneerd zijn geweest in het binnenland van Java is een angst voor de Indonesiërs en een afkeer om met deze menschen te moeten omgaan ontstaan, die niet meer is weg te praten. In heel veel gevallen, waar de mannen, die deze excessen dikwijls niet hebben meegemaakt, omdat zij nog op andere plaatsen in kampen vertoefden, wel weer naar Indië terug wilden, zal dit worden tegengehouden door hun gezinnen, die dolblij zijn aan de gevaren van deze bot singen te zijn ontkomen en die zich niet langer in staat achten onbevungen met den Indonesiër als huispersoneel om te gaan omdat zij er doodsbang voor zijn. Dit mag overdreven zijn en als meer normale toestanden eenmaal teruggekeerd zijn, dan zal deze angst zeker niet langer gemotiveerd zijn, maar met dat angstgevoel is het leven hier onmogelijk. Voor de oplossing, dat de man dan maar alleen moet gaan, voelt men na drie of vier jaren gedwongen scheiding doorgebracht in aparte mannen- en vrouwenkampen natuurlijk heel weinig.

Het is een gelukkig verschijnsel, dat de na den oorlog uitgezonden jongelui, die deze excessen niet hebben meegemaakt veel onbevanger staan tegenover den Indonesiër van dezen naoorlogsch en tijd met zijn sterk veranderde houding tegenover den Europeaan. Zij hebben de vroegere verhoudingen niet gekend; hun valt de bewuste of onbewuste vrije, vaak aan het brutale grenzende, houding van huis- en koeliepersoneel en dergelijke niet op, maar voor de oldhands is het, ook indien men vol goeden wille is, wel zeer moeilijk in deze nieuwe verhoudingen samen te werken. Men voelt in het contact telkens niet alleen te doen te hebben met een bewustwording, welke door elk redelijk

mensch aanvaard zal worden, maar met een zelfoverschatting en een gebrek aan zelfcritiek, welke samenwerking bijna onmogelijk maakt. De aanpassing van weerszijden aan deze nieuwe verhoudingen zal een proces van jaren zijn en het zal inderdaad voor vele ouders, vooral uit de cultures niet meer mogelijk zijn zich daarop in te stellen.

Makassaarsche Brieven

24 November 1946

Na het uitbreken van den tweeden wereldoorlog viel een der twee groote copra-afnemers, de Duitsche margarinecombinatie, geheel weg en de verbinding met den tweeden grooten koper, Engeland, werd zeer moeilijk door gebrek aan scheepsruimte en de weinige animo om op Europa te varen. Een direct gevolg van de stagnering in de afzetten van dit voornaamste product van de Groote Oost was een ineenstorting van den copraprijs

tot een peil, dat voor elken producent verliesgevens was.

Het artikel was onverkoopbaar geworden, opslagruimten raakten vol en exporteurskopers trokken zich volkomen terug. De bevolking, die in het winnen van dit product tot dat moment haar bestaan gevonden had, werd met economischen ondergang bedreigd, maar het Indische gouvernement waakte als altijd over het welzijn van haar bevolking en zij richtte

Nog altijd zitten Deutsche krijgsgevangenen op het eiland Oerust. Maar zij hebben het, naar men ziet, niet kwaad. Wellicht beter, dan zij het in Duitsland zouden hebben.

het Copra-fonds op met een kapitaal van f30.000.000 en kocht van de bevolking het op de wereldmarkt toen onverkoopte product. Op diverse grootere en kleinere kustplaatsen werden groote goedangcomplexen gebouwd, waar de copra in afwachting van een afzetgelegenheid werd opgeslagen. Het C. F. zocht nieuwe markten en vond deze ook o.a. in Amerika, maar geenszins voldoende om de productie op te vangen. Ten tijde van den Japanschen inval waren de voorraden dan ook zeer aanzienlijk en de waarde liep in de tientallen miljoenen. Om een nooit verklaarde reden is een der eerste daden van de Japs geweest nog voor de bezetting het in brand schieten der copragedangs op de diverse stapelplaatsen zooals Menado, Gorontalo enz., waardoor een groot gedeelte der voorraden snel en afdoende werd opgeruimd.

Gedurende de bezetting werd door de Japs niets voor de copra-produceerende bevolking gedaan. Deze heeft zich daarom omgeschakeld op het aanplanten van voedingsgewassen voor zijn eigen levensonderhoud of werd door de bezetters tot anderen arbeid gedwongen en de copratuinen zijn in die jaren volkomen verwaarloosd. Na de bevrijding gebeurde er op het gebied van de copra-productie niets met alle gevolgen van dien. Zoo moeilijk als de afzet was in de jaren 1940 en 1941, zoo makkelijk is deze thans. Het nijpend wereld tekort aan oliën en vetten is van dien aard, dat elk aangeboden kwantum wordt opgenomen tegen zeer aantrekkelijke prijzen.

Ten einde de bevolking te bewegen weer copra te gaan produceren, was een instantie noodig, welke zich hier voor dit heele uitgestrekte gebied voor zou spannen en daarin het noodige kapitaal kon steken en deze was uiteraard het Coprafonds.

De taak, welke het op zich nam, was ontzaglijk moeilijk. Er was geen transport, geen gereedschap, geen verpakkingsmateriaal, geen voedsel en geen textiel. Er waren nog wel wat oude vooroorlogse voorraden, welke konden worden opgekocht.

In Mei—Juni 1946 werd een zesweeke schie oriëntatietocht gemaakt met de coaster „Sentani”. Deze had manufacturen, gezouten visch, tabak, cigarettens en zilvergeld en wat gereedschappen aan boord. Er reisde een dokter mede, die op de diverse plaatsen, welke worden aangedaan, medische hulp verleende; er was een ambtenaar van de P.T.T. aan boord, die de noodige voorbereidingen trof voor het herstel van de telegrafische verbindingen en er werd zooveel mogelijk propaganda gemaakt voor de hervatting der coprawinning. Op vele plaatsen had men dadelijk succes; langzaam werd de productie hervat. Tot en met medio September werd dertig duizend ton verscheept. Alle copra gaat voorloopig naar Holland. Het is ongetwijfeld aan de activiteit van het C.F. te danken geweest, dat de zaak op betrekkelijk korten termijn weer op gang is gekomen. Men is dadelijk begonnen met het projecteren van nieuwe opslagruimten voor ongeveer 14.000 tons copra,

verdeeld over dertien verschillende opslagplaatsen, ten einde de moeilijkheden met den afvoer zooveel mogelijk te ondervangen.

Het fonds koopt de copra voor ongeveer f 15 per quintaal en verkoopt deze voor ongeveer f 30. Het gevolg was, dat van Indonesische zijde werd geprotesteerd tegen deze groote marge, waardoor een deel der inkomsten aan de produceerende bevolking zou worden onthouden. Van de zijde van het C.F. werd dit protest vlót weerlegd met de uiteenzetting, dat er nog andere kosten zijn, dan die van den opkoop van het product, zooals:

1. 20% uitvoerrecht over den verkoops prijs ad f 30	f 6—
2. gemiddelde accumulatievracht van de kustplaatsen tot Makassar	f 4.50
3. lokale kustvaartvracht en landtransport (Minahassa)	f 1.—
4. behandeling te Makassar	f 0.50
5. goedanghuur, administratie, personeel enz. minimaal 10%	f 3.—

Totaal f 15.—

Hieruit blijkt, dat het fonds bij zijn huidige opkooprijzen op zijn maximum zit, aangezien hierbij nog niet eens rekening is gehouden met afschrijving op het zakken-materiaal noodig voor den afvoer der copra naar de afscheepavens. Er werd desondanks van de zijde van den handel op aangedrongen dat de heele coprahandel zoo spoedig mogelijk weer aan het particuliere initiatief zou worden overgedragen. Van Indonesische zijde werd gesteld, dat dan de bevolking het volle pond zou krijgen voor haar product; van de zijde van de exporteurs, dat zij de van ouds bestaande voordeelen verbonden aan den copra-export niet kunnen missen. Beide partijen hebben van hun standpunt gezien gelijk.

Het aangevoerde motief, dat bij uitgeschakeling van het Coprafonds de kosten van het heele apparaat zouden vervallen en ten goede komen aan den handel resp. den producent, is in zijn algemeenheid wel juist, ofschoon er ongetwijfeld een deel der werkzaamheden, nu verricht door personeel van het fonds dan door andere particuliere instanties zullen moeten worden opgevangen. Het resultaat van de diverse besprekingen gehouden door den Directeur van Economische Zaken met vertegenwoordigers van de bevolking en den handel hebben tot resultaat gehad, dat het fonds voorloopig zal blijven bestaan. Wel werd toegezegd, dat het fonds zal worden gedecentraliseerd, zoodat er een Coprafonds zal komen voor de Groote Oost, met in den Raad van Bestuur producenten en handelaren uit de copra-produceerende gebieden van de Groote Oost, waardoor het fonds een organisatie zal worden van en voor de producenten in de Groote Oost zelf.

Een exporteur, hevig voorstander van den vrijhandel, met wien ik deze aangelegenheid besprak, verdedigde opheffing van het fonds als volgt:

de levendige coprahandel voor den oorlog bracht groote welvaart voor vele bevolkingsgroepen; de producenten, de koopmeesters, de Indonesische en Chinese tusschenhandel, de commissiehuizen en exportfirma's te Makassar—met hun staf van Europeesche, Chinese en Indonesische employé's. Dit bracht werk en welvaart in breede lagen van de maatschappij. Wil men nu den tusschenhandel doen verdwijnen; wil men de vroegere exporteurs aan den dijk zetten? En dacht men werkelijk, dat de producent van het C.F. meer zou ontvangen dan van den vrijen handel? Dat is een illusie; het Gouvernement werkt niet goedkoop, wat niet ligt aan de personen maar aan het systeem. Maar bovenal een vrije elkaar beconcurrerende handel waarborgt den producent, dat hij rockbottom prijzen krijgt en deze waarborg kan het zonder concurrentie werkende fonds nooit bieden.

Het Coprafonds wil prijsfluctuaties opvangen; voor kleine prijsfluctuaties is dit niet noodig; en zij die meegemaakt hebben, dat copra in een lange reeks van jaren viel van f20 per picol tot f10 per picol, weten, dat geen enkel opvangingsstelsel hier kan helpen. Het is te betwijfelen of er niet te danken is wezen tot grondslag het probleem der geleide of niet geleide economie en men kan er van overtuigd zijn, dat de handel hier als overal elders de principes van de Partij van

Nederland helpt Indië en Indië's jeugd waardeert de blikjes, die Nederland zond.

de Vrijheid huldigt en dat men van een nationalisatie van de opbrengst der klapperboomen niets moet hebben. De hoogste prijzen krijgt de bevolking bij vrije concurrentie en het is economisch niet toelaatbaar tegen den exporthandel te zeggen: „Gij wordt weer vrij, tast toe, maar de hoofdschotel houdt het Gouvernement”, en ik ben het daarmee in groote trekken volkomen eens.

Overigens kan voorloopig op een maandelijkschen export van 10.000 tons per maand naar Holland worden gerekend, wat nog maar een klein gedeelte van den export in de vooroorlogische jaren van 30.000 tot 35.000 tons per maand is. Maar het begin is er en de vetensituatie in Holland wordt door deze aanvoeren zeker aanzienlijk verbeterd.

Het Verre Oosten

Affiches met „God zegene Anthony Brooke, den vierden Radja van Serawak” begroetten Sir Charles Arden Clarke, den eersten gouverneur en opperbevelhebber van Serawak, het vroegere rijk van den „Blanken Radja”, toen hij te Koetjing arriveerde om in zijn nieuwe functie geïnstalleerd te worden.

De correspondent van de „Singapore Free Press” berichtte uit Koetjing, dat Sir Clarke bij zijn landing duizenden affiches langs den weg zag aangeplakt, waarop stond te lezen: „Wij willen Anthony Brooke als Radja van Serawak! Serawak is ons erfdeel en het kan niet van ons vervreemd worden. Weg met de kolonie!”

Toen Sir Charles Clarke, de vroegere resident-commissaris in Basutoland, tot gouverneur werd geïnstalleerd, lazen tegenwoordigers van alle gemeenschappen van Serawak boodschappen voor en de nieuwe gouverneur beloofde plichtig, dat er geen veranderingen in de constitutie gemaakt zouden worden zonder rekening te houden met de wenschen der bevolking.

De correspondent van de „Singapore Free Press” verklaarde, dat de nieuwe gouverneur een protestnota aangeboden kreeg van Datoe Patinggi, een der zelfbestuurders, waarin een beroep werd gedaan op den Engelschen koning om de overdracht van Serawak nietig te verklaren.

Datoe Patinggi was op den dag voor de installatie „ziek geworden” en had zich teruggetrokken in zijn woning aan de kust. De correspondent voegde hier aan toe, dat het Dajokhoofd Philu Jitam de installatie-plechtigheid niet bijwoonde en dat er geen welkomstrede gehouden werd van de zijde der Dajaks.

Anthony Walter Daybell Brooke is een neef van Sir Charles Brooke, den vroegeren Radja van Serawak. In 1940 werd hem door zijn oom den titel „Radja Moeda (kroonprins) ontnomen.

De correspondent van de „Singapore Free Press” meldt, dat in de protestnota van Datoe Patinggi, o.m. verklaard wordt, dat Brooke niet het recht had Serawak over te dragen en zijn handeling beschrijft als het verzaken van zijn plicht om de rechten van het volk te verdedigen. „Serawak is voor altijd onafhankelijk en de inheemse bevolking zal niet ophouden te protesteeren tot dat de overdracht nietig verklaard is. Wij doen een beroep op den Engelschen koning om de kwestie van Serawak nogmaals in beschouwing te nemen en de overdracht van Serawak nietig te verklaren volgens clauseule vier van het overdrachtsverdrag van Serawak”.

Patinggi en vier andere Maleische hoofdelieden hebben, naar gemeld werd, een brief ondertekend waarin de welkomstrede, die tot den gouverneur gesproken was door Datoe Bandar, die zich vertegenwoordiger der jonge Maleiers noemde, gedesavoueerd werd.

De correspondent citeert een bestuurslid van den Maleischen Bond, die gezegd zou hebben: „Wij zijn niet anti-Britsch. Wij wenschen een Britschen heerscher, een Britsch bestuur en Britsche bescherming. Maar wij wenschen onafhankelijkheid. Wij zullen alle niet-geweldadige middelen gebruiken om ons doel te bereiken.”

Na dit leerzaam relaas over Britsch Borneo een even leerzaam verhaal over Indië's Zuidelijke bureu, de Australiërs.

De „Melbourne Argus” bevatte het volgende artikel:

„Vitale problemen betreffende onze toekomstige veiligheid en welvaart zal onze regering hebben op te lossen aan onze Noord-Westkust, nu de Indonesische kwestie een voorloopige oplossing heeft opgevonden. Waarschijnlijk zal dit een volledige herziening van onze oude opvattingen omtrent Nederlandsch-Indische defensie en handelsbetrekkingen eischen en o.a. ook formulering van een nieuwe, beter gecoördineerde en meer vooruitziende Australische politiek in Zuid-Oost-Azië noodzakelijk maken. De eerste stap in deze richting moet, zoodra de erkenning komt van Java en Sumatra, bestaan in een herwaardeering van de betrekkelijke belangrijkheid voor ons van de twee volken, die om de controle van dezen vruchtbaren archipel, die onze buitenste verdedigingsgordel vormt, hebben gestreden. Onze bedoelingen zullen in beider richting moeten gaan, maar de grootste nadruk zal onvermijdelijk vallen op de nummeriek sterkere Indonesiërs, indien Australië zich wil verzekeren tegen een herhaling van de pijnlijke gebeurtenissen en ontdekkingen van 1942.

We zullen hen moeten helpen bij den opbouw van hun republiek en een meer volledig begrip vragen van de internationale wereld, waarin onze nabuur van 60 miljoen zielen bezig is te ontwaken. Alleen door tastbare bewijzen kan Australië in de toekomst de populariteit van de Indonesiërs, die het thans bezit, bestendigen.

Handelsmissies, leeningen, gunstige verdragen binnen de grenzen der Ned. Indonesische overeenkomst, offers aan technici en administrateurs zouden het begin moeten vormen van een vriendschaps campagne om onzen goodwill te toonen en onzen invloed uit te breiden. Dit zal ongetwijfeld beter zijn dan oorlogschepen en geweren, terwijl het bovendien voordelig is voor onze eigen economie. Maar de verwezenlijking van deze politiek zal niet gemakkelijk zijn. De republiek zal op den weg van haar nationale ontwikkeling veel politieke en economische gevaren en complicaties ontmoeten. Haar uitwendige en inwendige problemen zullen ook onze wederzijdsche betrekkingen beïnvloeden. Australische toeschouwers hier zullen de Indonesische leiders in de toekomst hooren zeggen, dat de strijd van de politieke vrijheid van het land nog steeds gedeeltelijk gewonnen is en de strijd van de economische controle nog nauwelijks begonnen. Wij zullen getuigen zijn van den strijd om de inlijving der Nederlandsch-Indische buitengewesten in de Republiek en om de economische macht van Holland, Engeland en Amerika te breken.

Er zullen interne politieke en godsdienstige problemen zijn. Welke stappen zullen ondernomen worden om de jeugdorganisaties, gerecreteerd uit de politieke partijen en tot de tanden gewapend, onder controle te krijgen? Welke zal de houding der Moslims in dezen nieuwen grootsten Islamitischen staat in de Mohammedaansche wereld zijn? Zal het een land zijn, geregeerd door een dictator met een sterken arm of een echten Pakistan? Welke richting de leiders ook zullen inslaan om deze moeilijkheden het hoofd te bieden, de republiek zal onzen naar sympathie en hulp in haar eerste zorgen. In landen

als de Philippijnen, Malakka, Burma en Indo-China, met welke Indonesië ethnologisch verbonden is, heeft zij reeds sympathiek begrip gevonden, omdat zij allen denzelfden strijd om hun nationale evolutie doormaken.

Indonesië ondervindt ook belangstelling in India en China. Java heeft reeds rijst gezonden om den hongersnood in India te verlichten. Andere gebeurtenissen hebben reeds de noodzakelijkheid van een in de lucht hangend vriendschapsverdrag met China aangegeven. Zelfs Rusland geeft een, zij het tot nu toe onvruchtbare hulp aan de meest radicale nationalisteng door een goed-geschoolde Indonesische communistische beweging.

Hoe deze aanvankelijke verbindingen zich zullen ontwikkelen en tot hoever vreemde invloed op de toekomstige Indonesische leiders zich zal uitstrekken, is onzeker. Hoofdzakelijk in beslag genomen door de onmiddellijke problemen, zijn zij niet in staat geweest groote aandacht te besteden aan de internationale vragen van de toekomst, behalve dan dat de groote politieke lijnen voor hen gedictieerd werd door overwegingen van eigen belang en zelfbehoud. De belangrijkste

van deze richtlijnen is het concept van een Pan-Maleische Unie, waarvan elke Indonesische intellectueel eenige voorstelling heeft. Men ziet deze als een blok tegen Westerschen invloed, vreedzamen Indischen en Chineeschen invloed en zelfs tegen de blanke Australische politiek. Er bestaat geen drang tot onmiddellijke verwezenlijking van deze Unie, ofschoon niet kan worden ontkend, dat zij een groote aantrekkingskracht heeft voor de Indonesiërs in de toekomstige botsing tusschen Westerschen economischen invloed en Aziatische ontwikkeling.

Australië zal tegen deze eventualiteit hebben te waken. Wij moeten zorgen, dat de Indonesiërs onze werkelijke positie, onze problemen en onze politiek begrijpen, voordat het Pan-Maleische ideaal concreete vormen aanneemt.

Dit vooruitzicht doet ook de vraag rijzen of wij al dan niet vroegtijdige overeenkomsten zullen aangaan met deze opkomende nabuurstaten, die de geprojecteerde Unie kunnen voorkomen."

Tot zoover het Australische blad. Wij herhalen: een leerzaam artikel....

VEREENIGINGSNIEUWS

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

In aansluiting op hetgeen reeds omtrent de te Zeist gehouden algemeene jaarvergadering der Koninklijke Vereeniging Oost en West vermeld werd, laten wij hier nog de welkomstrede van den voorzitter van de afdeling Zeist, den heer G. van Dijk, volgen:

Namens het Bestuur der afdeling Zeist en Omstreken heet ik U allen als leden van de Koninklijke Vereeniging „Oost en West” welkom.

Mijnheer de Voorzitter, het is onze afdeling een groote eer U, vandaag in Zeist te ontvangen voor het houden van de jaarlijksche algemeene vergadering. Wij zijn daar dankbaar voor, dankbaar, omdat alles wat Oost- en West-Indië betreft onze volle belangstelling heeft.

Uiteraard is deze belangstelling de laatste jaren voornamelijk geconcentreerd geweest op Oost-Indië. Hoe kan zulks ook anders, want wij hebben gedurende de Janansche bezetting met Indië mede geleefd en mede geleden. Wij zijn verslagen geweest bij het hooren, dat na de Japansche capitulatie zulke chaotische toestanden in Indië heerschten. Wij zijn met afschuw vervuld geweest bij het vernemen van extremistische excessen, die aan duizenden het leven hebben gekost. Maar thans zijn wij met verbijstering geslagen door hetgeen nu plaats heeft tusschen Regering—Commissie-Generaal en Soekarno. Het is ontzettend!

Wij zullen echter niet bij de pakken neer gaan zitten, doch wij zullen als Vereeniging „Oost en West” ons best doen en werken.

Er wordt ons, Nederlanders, tegenwoordig zooveel in de schoenen geschoven. Maar misschien komt men nog eens tot de overtuiging, niet alleen in Nederland, maar ook in het buitenland, dat wij Hollanders het in Indië nog niet zoo slecht hebben gedaan.

Om tot dat groote doel te geraken, Mijnheer de Voorzitter, hebben wij mannen noodig, die voor Indië op de bres staan. Ik ben daarom dankbaar, Mijnheer de Voorzitter, dat de leiding van onze Vereeniging „Oost en West” in Uw handen is, U, die als één van Indië's groote zonen, een hart heeft, dat warm klopt voor de goede zaak en dat bovendien vervuld is van groote liefde voor de Indische bevolking; U, die door Uw uitnemende staat van dienst en de daarbij zoo vele hooge functies, welke U heeft bekleed, een gedegen kennis van Indië en zijn inheemsche bevolking heeft, getoetst aan een jarenlange ervaring, U achten wij de juiste persoon. Nu weet ik wel, dat die jarenlange ervaring geen rol meer speelt bij de tegenwoordige leiding, want nu kent men Indië reeds bij een bezoek van twee dagen, of beter nog, men weet alles zoo goed, wanneer men er zelfs nooit is geweest. Voor ons echter is het

zeker, dat men alleen maar de zaken recht zal kunnen beoordeelen, wanneer wij menschen aan het hoofd hebben, die Indië en zijn bevolking door en door kennen.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heeren. De vereeniging „Oost en West” heeft het laatste jaar zijn ledenaantal sterk zien vermeerderen, doch ik meen, dat het in korten tijd moet verdubbelen en spreek daartoe vanaf deze plaats, dien harteijken en welgemeenden wensch uit voor de toekomst, opdat hierdoor een kern van mannen en vrouwen zullen gevonden worden, die op de bres staan, niet met de leus „Indië los van Holland”, maar „Indië en Nederland krachtig door het Rijksverband”, opdat niet de Rood-Witte vlag, maar onze Rood, Wit en Blauwe driekleur weer moge ontplooiën van Sabang tot Merauk met de Oranje-wimpel als symbool van ons aloude Vorstenhuis, tot heil van Nederland, tot Vrede en Welvaart van Indië en tot Geluk en Veiligheid van onze Bruine Broeders en Zusters. Dat geve God!

Daarna spreekt de algemeene voorzitter, de heer Ch. J. I. M. Welter, zijn openingsrede uit:

Het is mij een voorrecht U welkom te mogen heeten op deze Algemeene Vergadering van „Oost en West”.

Voor een Vereeniging als de onze, die luidens artikel 2 der nog geldende statuten ten doel heeft den band tusschen Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curacao te versterken, zijn de gebeurtenissen de laatste maanden verre van onwenskend. De naam Nederlandsch-Indië, gevestigd in de traditie en in Grondwet en wet, dreigt te verdwijnen en de band tusschen dat gebiedsdeel en Nederland zal, naar het zich laat aanzien, in de toekomst stellig niet sterker maar losser worden.

Onze vereeniging doet als zoodanig niet aan politiek en op een vergadering als deze past het mij dus niet politieke beschouwingen te houden. Ik volsta daarom met te constateren, dat naar bijna algemeene opvattingen in ons volk, zware schaduwen ligen over het Koninkrijk en dat de ontwikkeling der laatste tijden en dagen eigenlijk iedereen met zorg en bezorgdheid vervult. Ons volk is een bij uitstek redelijk volk, vatbaar voor argument en overleg, dat staatkundige hervormingen, die den volkeren van Indië een in elk opzicht gelijkwaardige plaats naast de onze in het Koninkrijk zouden hebben gebracht, met blijdschap en enthousiasme zou hebben begroet. Van die blijdschap en dat enthousiasme is ten aanzien van de thans aangekondigde hervormingen weinig te bespeuren. Dit schijnt mij in een zoo gewichtig moment van onze historie een slecht voorteken. Laat ons hopen, dat uit den baaierd der meeningsverschillen en tegenstellingen, welke thans ons volk bewegen, de zin van den Nederlander voor recht en rede, voor billijkheid en behoorlijkheid, ten slotte toch nog een oplossing moge

brenge, die aan een zoo groot mogelijke meerderheid van de volken hier en ginds bevrediging schenkt en de overtuiging, dat wij de toekomst gezamenlijk en met vertrouwen tegemoet mogen zien. Gelukkiger kan ik opgewekter klanken laten hooren met betrekking tot de gebiedsdeelen in de West. Ook daar zijn staatkundige hervormingen in voorbereiding, die door delegaties uit Curaçao en Suriname bij het opperbestuur zijn vorgebracht. Wij verheugen ons over de staatsrechtelijk sterker positie in het Koninkrijk, welke die hervormingen aan Suriname en Curaçao zullen brengen en hopen, dat zij mogen bijdragen tot den bloei en de ontwikkeling dezer gewesten.

Het dagelijksch bestuur heeft gemeend in den geest der leden te handelen, door aan de delegaties uit die gewesten een ontvangst aan te bieden in Hotel „Witte Brug” te Den Haag, die door tal van vooraanstaande personen werd bezocht.

En hiermede kom ik als verzelf tot een aantal mededeelingen over het vereenigingsleven.

Ik moge U verzoeken in de eerste plaats staande te willen gedenken een tweetal personen, die sedert de vorige vergadering op 11 October 1945 aan onze vereeniging zijn ontvallen. Het zijn de Heeren J. A. van Staveren, adviseerend lid van het dagelijksch bestuur en Ir H. van der Veen, voorzitter der afdeling Nijmegen. Beiden hebben, ieder op zijn plaats, gedurende verscheidene jaren hun beste krachten gegeven aan onze vereeniging. In de annalen van „Oost en West” moge worden vastgelegd, dat de Vereeniging de nagedachtenis aan beiden in hooge eere zal houden.

Vervolgens wil ik U mededeelen, dat onze oud-algemeen voorzitter, de Heer Gerke, tot zijn leedwezen verhinderd is geweest door overhaast vertrek naar Nederlandsch-Indië afscheid te nemen. Uit particuliere correspondentie is mij gebleken, dat hij nog steeds met groote belangstelling de zaken van „Oost en West” volgt.

In verband hiermede zou ik U willen voorstellen hem het volgende telegram te zenden:

„Koninklijke Vereeniging „Oost en West” in algemeene vergadering bijeen te Zeist betuigt U haar hulde en dank voor hetgeen U onder moeilijke omstandigheden voor de vereeniging hebt gedaan.”

De vergadering gaat hiermede gaarne accoord.

Kalender „oost en west” 1947

HET GROOTSTE GEDEELTE VAN DE OPLAGE IS REEDS VERKOCHT

Van vele leden ontvingen wij nabestellingen met de mededeeling, dat de Kalender zeer in den smaak is gevallen.

Aanvragen kunnen geschieden bij het Hooftbestuur, Dr. Kuyperstraat 5, den Haag, door storting op onze postrekening 14574.

De bestelde kalenders worden zoo vlug mogelijk verzonden.

Zij zijn ook rechtstreeks verkrijgbaar bij de afdelingssecretarissen.

Adressen gaarne volledig en duidelijk leesbaar. Zoals bekend is de prijs f 2.50 per exemplaar, voor het zenden naar Oost- en West-Indië 15 ct. extra en naar het buitenland 25 cent.

Boeken over Indië

C. J. H. Du Chattel: „Storm over Java”
Bornis Uitgeversbedrijf, Assen, 1946.

Het verhaal van de overweldiging van Indië door de Japanners en van het leed der bezetting, hetwelk daarop volgde, is nu reeds vele malen verteld. Er begint een aparte literatuur te ontstaan over Indië sinds 1942. Hoewel het groote aangrijpende, alles samenvattende werk nog verschijnen moet en wellicht nog niet verschijnen kan eer een langer tijdsverloop het doorleefde heeft gekristalliseerd, dragen al deze boeken er toch toe bij, het beeld steeds te verscherpen.

Zoo ook dit boekje: Storm over Java. Het vertelt van de komst der Japanners, het vertelt van de somberheid van het kampeven, het schildert in harde felle trekken de ellende der bezetting en ten slotte die erger ellende, welke na Japans capitulatie zoo onverhoeds over Indië kwam. Veel van hetgeen hier verhaald wordt is ook in andere boeken reeds verteld; nochtans treft dit relaas door soberheid en zelfbeheersching. Dit zeer lezenswaardige boekje concludeert dan als volgt:

„Wanneer de harisocht zal zijn geluwd en de haat vergeten, wanneer afkeer plaats maakt voor inkeer en wanneer het gezonde verstand zal zegevieren, dan zal het rustig worden... ook op Java.

Een wapenstilstand is afgekondigd, maar in Oost-Java vecht het leger van Soekarno door. Zijn bataljons verleggen zelfs de irrigaties en sluiten de sluizen bij Porrong, zoodat Soerabaja en omgeving zonder drinkwater is en de rijstvelden verdroren. De Javaansche boer, de tani, betaalt het gelag...

Eén ding is noodig: rust en orde!

Een moeilijke taak voor de Commissie-Generaal en moeilijk ook voor de republikeinen.

Maar laten wij niet vergeten, dat, al is de volle menschelijke inspanning noodzakelijk in onoverzichtelijk moeilijke menschelijke problemen, het met menschenwerk alleen niet kan.

Ook niet op het stormende Java.”

Willem Brandt: „Binnen Japan's prikkeldraad” Uitgeverij Jacob van Campen, Amsterdam, 1946.

De journalist W. Klooster heeft onder den schuilnaam Willem Brandt een aantal verzen het licht doen zien, welke thans gebundeld zijn verschenen. Met de volle scherpte gemeten van de strenge maat der poëzie zijn deze verzen zeker niet alle van een formaat hetwelk hen tot dichtkunst zou stempelen. Nochtans zingt in sommige coupletten de ware zang der poëzie. De ontroering van den dichter deelt zich zeker in dezen tijd den lezer mede, zoodals die van het gedicht „Voorbij”:

Er is in 't concentratiekamp een kind gestorven;
ik weet niet wie, ik heb het nooit gekend.
Het werd in een blank huis lachend verwend,
het speelde vroeger in de rozenperken,
het had een pop, een kleurkrijt en een boek
met wonderlijke sprookjes; en het zag
feeh en elfjes toen het op de bultzak lag
en met een wit gezichtje vluchtig is gestorven.

Er is in 't concentratiekamp een kind gestorven.
De groene tuin was groeter dan de cel,
't wieken der vogels een veel vlugger spel
dan de acht strakke tralie-ijzers tellen.
Het kleurkrijt is nu allemaal gebroken,
maar je kunt honderduizend kleuren zien
(en dat doet Onze Lieve Heer mischien)
met bei je wimpers eventjes geloken.
Een vlinder is gebroken in het net;
de geur van bloemen hing nog om zijn bed.

Dr. P. Honig en Dr. F. Verdoorn: „Science and scientists in the Netherlands Indies”, Board for the Netherlands Indies, Surinam and Curaçao, New York 1945.

Er blijkt in Amerika tijdens de Duitsche bezetting van Nederland en de Japansche bezetting van Indië een soort encyclopedie van Ned. Indië vervaardigd te zijn door twee hoogst bekwame samenstellers. Zij verscheen in 1945 en eerst laat in 1946 hebben de eerste exemplaren van dit in het Engelsch verschenen werk Nederland bereikt. Het geeft met zijn bijna 500 bladzijden klein gedruken tekst en zijn tallooze illustraties inderdaad een indrukwekkend beeld van velerlei wetenschappelijke wetenswaardigheden in Indië.

Een beperkte keuze van schrijvers en onderwerpen doet de bonte verscheidenheid van den inhoud reeds zien.

Er zijn artikelen van: S. Bakker over veterinaire zaken,

Dr. van Bemmelen over mineralen, Dr. Bernard over den plantentuin, Prof. Donat over het beri-beri-onderzoek, Henry Oforbes over zijn reis door Bantam in 1880, Dr. Groot over missie-ziekte, Dr. Honig over landbouw en cultures, C. v. d. Koppel over het boschwezen, Gerard P. Kijper over astronomie, Ernst Mayr over de lijn van Walles, Dr. E. C. J. Mohr over klimaat en bodem, Dr. Snapper over hondsolheid, Prof. M. J. Sirks over rumphius, Dr. van Steenis over botanisch onderzoek in Zuid-Sumatra, Ir. Vlугter over hydrodynamisch onderzoek, Prof. Went over natuuronderzoek; terwijl nog een aantal andere schrijvers andere onderwerpen hebben behandeld.

Een bezwaar tegen den inhoud, hetwelk men thans moet maken, ligt in het feit, dat uiteraard een ook maar eenigermate volledig overzicht van het in Indië verrichte wetenschappelijke werk niet werd gegeven en het geven ervan zelfs niet kon worden nagestreefd. Een ander bezwaar ligt in de zeer verschillende dateering der bijdragen. Men kon van auteurs, die tijdens den oorlog toevallig niet in Nederland of in Indië vertoefden nieuwe bijdragen verkrijgen; voor andere onderwerpen moest men een beroep doen op de bestaande literatuur. Men vond uiteraard ook daarin rijke bronnen. Nochtans is de hoop uit te spreken, dat het verschijnen van dit liggige boekwerk niet de samenstelling in den weg zal staan van een systematischer overzicht van het geheele wetenschappelijke werk op elk gebied, hetwelk in Indië tot 1942 verricht werd. De lijst van namen van wetenschappelijke werkers in Indië kon uiteraard verre van volledig zijn; ook heeft de dood daarin pijnlijke kloven geslagen. Zeer nuttig daarentegen is de lijst van wetenschappelijke instellingen en vereenigingen, zooals die in Ned. Indië hare werkzaamheden hebben verricht.

Alles tezamen genomen een uiterst lezenswaardige en even prijzenswaardige eerste proeve tot samenvatting van het wetenschappelijk oeuvre in Indië; een proeve welke tot navolging en vervollediging moge opwekken.

James C. de Wilde: The shadow of the sword. — Querido, New York, 1946.

De schrijver heeft 25 jaar in Ned. Indië Burma, Malakka, Britsch-Indië en China doorgebracht en het resultaat van zijn overwegingen gedurende dien tijd is dit boek, hetwelk voornamelijk over den Islam handelt. Wat ons Indië betreft ziet hij in Mohammedaansche kringen een verward maar krachtig streven om van deze oostelijke vleugel van de wereld van den Islam een strategisch steunpunt in den Pacific te maken en Indië in de toekomst een deel te doen vormen van een bond van Mohammedaansche naties. De schrijver overziet een wereld van conflicten en zijn algemeene slotsom is in deze woorden samen te vatten:

„Door het handhaven van vrede en orde, door de onderdrukking van alles wat in de exclusieve Oostersche atmosfeer naar geweld dringt, schiepen de Westersche regimes den grondslag voor een evolutie. Als zij tot het bevorderen van die evolutie niet langer in staat zijn, of indien politieke invloeden in de moederlanden leiden tot een liquidatie van koloniale regeeringen voor haar taak is voltooid, dan zal een andere organisatie deze taak moeten overnemen. Men kan daarbij moeilijk aan iets anders denken dan aan de Vereenigde Volken“.

MIDDENSTANDSDIPLOMA. 52 eenvoudige, glasheldere schriftelijke lessen. Uitv. correctie van huiswerk. Eigen tentamens. Universitair gevormde cursusleiders. Bij niet slagen geld terug. Cursusgeld contant f 70.— of f 6.50 per 4 lessen. Wacht niet. Meldt U onmiddellijk aan, dan kunt U in Maart 1947 nog examen doen.

Garage-monteur

(Bovag eischen)

Motorrijwiel-techniek

voor ledere motorrijder

Hoogere Alg. Ontwikkeling

2 j. 104 lessen, 13 vakken

Muziekgeschiedenis

10 fraaie lessen

Relaties maken

nieuwe Amerikaanse cursus, 10 lessen

Nationale Volks Universiteit - Haagse Onderwijs Instellingen
Willem de Zwijgerlaan 33, Den Haag. VRAAGT PROSPECTUS

Sexuologie

wetenschappelijke cursus o.l.v. arts. Alleen voor volwassenen. 10 lesdactaten

Beleefheidsleer

onze succes-cursus 10 lessen. f 10.—

Gelaatsverzorging

de cursus voor ledere vrouw

**ER IS
MAAR
EEN**

Klokken-Dokter

in Den Haag, RUYSDAELSTRAAT 72-129

met de *grootste reparatie-richting* op het gebied van antieke klokken

zooals: staande klokken met en zonder speelwerk, Engelsche tafclklokken met maan en datum, Friesche klokken, stoel- en staartklokken met en zonder maan en datum, scheepjes enz.

Met de meest moderne uurwerken het aangewezen adres

ALLE ONDERDEELLEN VOORRADIG

Bontmantels

Veulen, Kalf, Persianer, Mol, Persianer-Patte, Lapin, 1946 Chevette

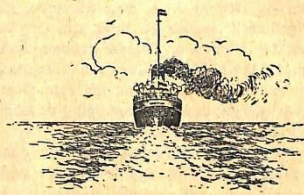
Ook groote sorteering in $\frac{3}{4}$ Mantels

Zilvervossen - Martercolliers

Zomerprijzen

PEPERZAK beheerscht 't vak

Edisonstraat 126, Tel. 336665, Den Haag

Oost West - Thuis Best

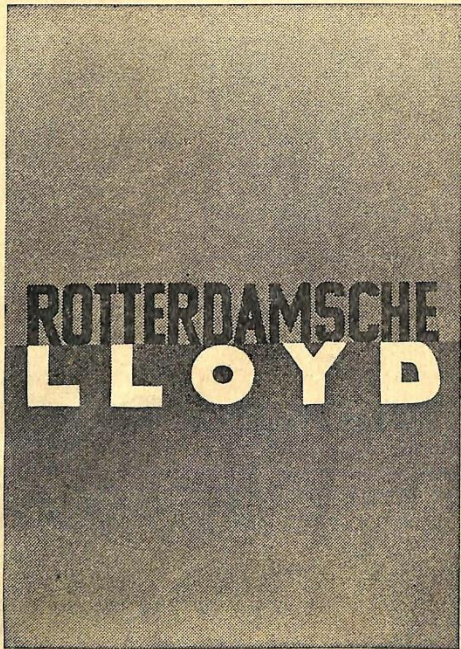
met *Cyamin* 't allerbest!

Hotel Pomona

(met Vegetarisch Restaurant)

Molenstraat 53, Telef. 116067*
DEN HAAG

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Den Haag
Denneweg 71-73
Telefoon 115940*

•
Haarlem
Kinderhuisvest 29-33
Telefoon 10441

**Begrafenis
Transport
Crematie**

Oost - West

**KOLEN
KEMELING**

ZIJN 'T BEST

Laan van Meerdervoort 382, Tel. 333243
Anth. Heinsiusstraat 36, Telefoon 550811
Ruychaverstraat 1, Telefoon 554775

Eet

Ten Hoeve's

Roggebrood

Heerengracht 22, Waldeck Pymontkade 2E
DEN HAAG

v. Meursstraat 10a, ROTTERDAM

ROELF BOEKEMA

PRINSESTRAAT 60,
hoek Juffrouw Idastraat
's-GRAVENHAGE

**POSTZEGELS
VEILINGEN**

AANKOOP - VERKOOP
KEURING - TAXATIES

MESKER

PARKSTRAAT 10 - DEN HAAG

WONINGINRICHTING
BINNENHUISARCHITECTUUR

Gereserveerd voor
GEO. WEHRIJ & Co.
Amsterdam

Unox

fijnste
vleeschwaren

VAI 0365

Engageert voor Uw Voorstellingen, Feesten, Partijen, het

„Musica Cabaret” van „MARTIN RIJKEN”
Uitsluitend prominente Ned. artisten en musici
Verstrekt U vrijblijvend alle gewenschte inlichtingen

MARTIN RIJKEN

Artiest en Ondernemer, **Nieuwe Binnenweg 346 b**
ROTTERDAM (West) Telefoon 30126 (K 1800)

Programma's in iedere prijs en genre

't Goude Hoofd

Groenmarkt, Den Haag

TAVERNE - RESTAURANT

alwaar de keuken op zeer
bijzondere wijze wordt verzorgd

„Snafager” Bureau voor
Recherche en Informatie
's-Gravenhage

INFORMATIES EN NASPORINGEN
OP ELK GEBIED

Stationsweg 133c, Telefoon 116510—110565

Voor de gebruiksonwikkeling (techn., propaganda, enz.)
van een groot Indisch stapelproduct wordt een

leider gezocht

Indische ervaring strekt tot aanbeveling.

Brieven bureau van dit blad onder No. 2546.

Rotterdamsche Bankvereniging

*Een sterke schakel
in het Binnen- en Buitenlandsch
Betalingsverkeer*

210 VESTIGINGEN IN NEDERLAND

NEDERLANDSCH
INDISCHE **HANDELSBANK, N.V.**

AMSTERDAM - Singel 250
ROTTERDAM - Mathenesserlaan 235
's-GRAVENHAGE - L. Vijverberg 11

**Behartiging van
Uw belangen,
in Indië en het
Verre Oosten**

DEVIEZENBANK